

Rapport fra pilotfylkene Hedmark og Oppland – 2010

Randi K. Øverland, prosjektkoordinator universell utforming Hedmark og Oppland

1. Innledning

I prosjektbeskrivelsen presiseres at forpliktelsene på feltet universell utforming styrkes gjennom nytt lovverk. Universell utforming inngår i fylkenes ordinære ansvar og oppgaver knyttet så vel til egen virksomhet som til veiledning overfor kommunene. Intensjonen er å øke innsatsen på regionalt nivå utover det ordinære. Målet er å skape bedre og tettere samhandling mellom fylket, kommuner, nasjonale instanser, interesseorganisasjoner og private aktører, og at pilotfylkene skal tilføre arbeidet med universell utforming en merverdi. Fylkene ønsker:

- Styrket kompetanse i egen organisasjon.
- Flere møteplasser for inspirasjon, faglig fordypning og erfaringsutveksling mellom fylkene og andre aktører.
- Nye samarbeidsformer med kommunene.
- Utviklingsprosjekter i samarbeid med nasjonale miljøer
- Økt kvalitet på kommunale planer.
- Bedre kunnskap om status for universell utforming på regionalt og lokalt nivå.
- Konkrete og målbare resultater lokalt og regionalt.
- Nyttige innspill til departementets arbeid på feltet.

Universell utforming vil komme høyere på dagsorden – både politisk og administrativt. Vi ønsker å sette høyere ambisjoner for å finne universelt utformede løsninger på flere samfunnsområder. Status som pilotfylke gir oss større mulighet for å påvirke andre aktører – både i offentlig, privat og frivillig sektor.

En felles pilotfylkesatsing for Hedmark og Oppland vil gi større kompetanseløft både for fylkesnivået og for kommunene enn en satsing der kun ett av fylkene blir med. Det etablerte, gode samarbeidet fra pilotkommunesatsingen videreføres. Mange samarbeidsaktører er organisert med Hedmark og Oppland som felles målområde, og det vil være enkelt å gjennomføre mange tiltak samlet for de to fylkene.

Prosjektplan: <http://www.oppland.no/no/Universell-Utforming/Prosjektbeskrivelse-Ingen-hemmes-ingen-glemmes/>

2. Organisering og forankring

Prosjektbeskrivelsen ble utarbeidet i en gruppe bestående av representanter fra fylkeskommunen og fylkesmannen i Hedmark og Oppland. Planen er forankret politisk.

Randi K. Øverland er ansatt i 100% stilling som prosjektkoordinator, og dekker begge fylkene.

Prosjektet har

- Prosjektgruppe,
- Styringsgruppe,
- 6 Ressursgrupper.

Prosjektplan 2010-2012
Pilotfylkene Hedmark og Oppland Universell utforming

Visjon: Ingen hemmes – ingen glemmes. Verdighet gjennom tilgjengelighet
God tilgjengelighet, likeverd, deltaking og valgfrihet for alle.

1. Folkehelsegruppe: 5 møter
2. Transportgruppe 2 møter i Oppland
Ingen møter i Hedmark.
Kontakt på mail/telefon i forbindelse med ulike saker
Opplandstrafikk har kontakt med Østf. og er i ferd med å få i gang
sjåføroppplæring
3. Stedsutv.sgruppe: 2 møter i Oppland
Hedmark har en etablert gruppe som møtes jevnlig
4. Reiselivsgruppe felles for begge fylker: 5 møter

Arbeidsgruppe:

Destinasjon Femund Engerdal fikk 250.00 kroner av HfkReiseliv i 2010 til forprosjekt for å kartlegge friluftsområder i Engerdal kommune (Universell utforming av opplevelser i reiselivet i Femundsområdet). Pengene forutsatte samarbeid med Pilotfylket i forhold til rådgivning på universell utforming, og det har vært noen møter og mye kontakt på mail. Rapporten fra forprosjektet er omfattende og bærer preg av et grundig forarbeid fra DFE's side. RLF- medlem i vår prosjektgruppe er også med i styringsgruppa i dette prosjektet. Prosjektkoordinator er blitt bedt om å delta i arbeidsgruppe i forbindelse med ny søknad på prosjektmidler til gjennomføring av hele eller deler av utredningen. Kartleggingen har tatt for seg mange ulike friluftsområder, overnattingssteder, ferge, transport med mer.

Prosjektkoordinator har deltatt sporadisk i mange ulike arbeidsgrupper i forbindelse med kommuneplan og folkehelseplan og mye møtevirksomhet og hatt mange innlegg internt og eksternt, både i offentlig og privat sektor.

Styringsgruppa:

- Prosjektansvarlig (PA): Reidun Gravdahl, Fylkesvaraordfører Oppland.
- Kjell-Erik Solbakken, fylkessjef samferdsel, miljø og plan i Hedmark
- Bjug Ringstad, leder fylkesrådet for likestilling av funksjonshemmede, Oppland
- Maj C. Stenersen Lund, leder fylkesrådet for likestilling for funksjonshemmede, Hedmark
- Jan Lånkan, fungerende assisterende fylkesmann i Hedmark
- Sigurd Tremoen, assisterende fylkesmann i Oppland

Prosjektgruppa:

- Randi Katharina Øverland, Prosjektkoordinator (PL)
- Kristin Loe Kjelstad, teamleder plan- og miljø, Oppland fylkeskommune
- Øystein Sjølie, rådgiver Hedmark fylkeskommune
- Hilde Smestad, rådgiver Fylkesmannen i Hedmark
- Therese Gjersøe, folkehelse­rådgiver Fylkesmannen i Oppland
- Magne Flø, rådgiver samferdsel Oppland fylkeskommune
- Hans Petter Olsen, prosjektleder Gjøvikregionen
- Wenche Lindberg, konsulent Universell utforming, Eidskog kommune
- Maj C. Stenersen Lund, leder fylkesrådet for likestilling for funksjonshemmede, Hedmark
- Bjug Ringstad, leder fylkesrådet for likestilling av funksjonshemmede, Oppland

Prosjektet er godt forankret og universell utforming blir tatt med som en naturlig del i mange sammenhenger.

3. Metode

Prosjekt­koordinator samarbeider med aktørene i de ulike ressursgruppene og setter opp nye mål i samarbeid med disse. Vi følger prosjektplanen med målsettingene og ansvar for de enkelte målene blir fordelt på møtene. Det blir satt tidsfrister, men ofte tar ting lengre tid enn antatt, da det er mange involverte. Prosjekt­koordinator har ansvar for møteinnkallinger, skriver referater fra møtene og samordner saker. De enkelte sektorene har ansvar for å gjennomføre målene på sine aktuelle fagområder. Det er åpenhet for diskusjon og endringer underveis.

Det har vært en skjevfordeling i tidsbruk på de 4 ulike målene, men dette betyr ikke at det ikke har vært aktivitet. Internt i organisasjonen er det mye samarbeidsmøter med utveksling av kompetanse, med god fokus på universell utforming. Eksternt er prosjekt­koordinator rådgiver i en del utvalgte prosjekter i begge fylkene.

4. Oppnådde resultater

Kontaktpersoner i universell utforming i alle de 48 kommunene. Kommunene får månedlige brev, som vil bli fulgt opp etter hvert.

Brev

Tema i brev 2010

- 1: Samhandling. Oppfordrer alle til å etablere et uu-nettverk i kommunen
- 2: Presentasjon av K5 programmet
- 3: Kartlegging av kommunehus. Ber om kartlegging innen 1.4.2011 (4 ulike sjekklister foreslått)
- 4: Om miljøhemmede - med ulike linker til litteratur med mer fra bl.a. NAAF
- 5: Julebrev med link til ny nettside www.uu-innlandet.no

5 nye pilotkommuner: Hamar, Løten, Stange, Tynset og Gran kommune

Vi har hatt 1 felles møte i 2010 og har satt av 4 møter i 2011. Tema på første møte er modul 1 i K5, samt en forelesning av Sverre Myrdal i Nhf om lovverk.

Kontakt med høyskolemiljø: HHH, HIL, HIG

1: Høyskolen i Rena deltok på et reislivsseminar og ønsker samarbeid på etterutdanningen på studiet i markedsføring/reiseliv

2: Høyskolen i Lillehammer: IKT og uu i en Antologi (bok) om universell utforming som skal utgis av Reidulf Watten. Kapittelet er skrevet av informasjonsrådgiver i Oppland fylkeskommune.

3: Høyskolen i Gjøvik: Bacheloroppgave i geomatikk med uu som tema: Kartlegging av uteområder. Samarbeid med Statens Kartverk.

Samarbeid med Brukerorganisasjoner

Prosjektkoordinator har deltatt på Hedmark RLF/ Oppland RLF- 4 ganger.

Møte med NAV Hedmark/ befaring Terningen Arena

K1- oppdraget

***Kommunene bør arbeide for at alle kommunesentra i Norge blir universelt utformet.**

Ett av satsningsområdene i He/Op er stedsutvikling . Det arbeides for at kommunesentrene skal bli universelt utformet. Det er etablert stedsutviklingsgrupper i begge fylkene som har representanter fra blant annet FK, FM, SVV, næring og brukerrepresentanter. I forbindelse med tildeling av midler til LUK og stedsutviklingsmidler arbeides det med å få søkerne til å implementere uu-prinsippene i konkrete prosjekter . I tildelingsbrevene vil det bli bedt om at implementeringen av universell utforming beskrives og følges opp og det stilles krav om brukermedvirkning på kommunenivå.

Alle uu-kontaktpersonene i kommunene har fått i oppgave å kartlegge kommunehuset, med brukere tilstede innen 1.april 2011.

***Alle kommuner har friluftsområder for allmenn bruk som er universelt utformet**

Det er satt i gang prosjekter i begge fylkene. Jeg har hatt kontakt (veiledning/rådgivning) med Destinasjon Femund Engerdal, Finnskogen, Skei, Øyer, Valdres, Trysil, Pilegrimsleden (Sør Fron og Gran), Mjøspromenadene i Hamar, Gjøvik og Lillehammer. Har deltatt i utarbeidelsen av søknad på midler til universell utforming av universelt utformet gangsti i metallgitter til Klimapark 2469 i Lom. 2 ingeniørstudenter skriver bachelor-oppgave i geomatikk og skal kartlegge områder i samarbeid med Statens Kartverk. Magnus Karge og prosjektkoordinator i Pilotfylkene er disponible som veiledere.

Jeg har samarbeidet med Arena- Helse Valdres, Snowball (helseturisme i Lillehammerregionen) og har hatt møte med representant fra "Ingen grenser" som arbeider med tursti/ ekspedisjonsløype i Skeikampen-området.

Det er utarbeidet et forslag/sendt ut et hefte på høring til alle uu-kontaktpersoner - det er en oppsummering av uu-krav i friluftsområder, som er basert på Veilederen/ kartleggingsverktøyet som Statens Kartverk bruker og plan- og bygningsloven/TEK 10

***Alle kommuner bør ha vedtatt kommuneplan/regionale planer med retningslinjer og bestemmelser for universell utforming innen 2015**

Prosjektkoordinator arbeider tett med de som har ansvar for gjennomgang av regionale planer og kommuneplaner. Det har vært diskusjoner angående innholdet i planene og ressursgruppa i folkehelse/ plan skal utarbeide en eksempelsamling slik at kommunene får innspill på hvordan universell utforming og folkehelse kan konkretiseres i planene.

***Alle fylker og 25% av kommunene bør delta aktivt i nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming med kommune og fylkesrettet satsning innen 2014**

***Alle kommuner bør ha deltatt aktivt i veiledning om ny plan- og bygningslov innen 2010**

27 kommuner var representert på UU-konferanse 29-30. november om reiseliv, stedsutvikling og friluftsliv/ folkehelse - totalt 110 deltagere

26 kommuner (alle) var representert på konferanse i Oppland - Plan og bygningslov – totalt 170 deltagere rett over nyttår 2011. Det skal arrangeres tilsvarende i Hedmark i mars 2011.

De 5 nye **pilotkommunene** hadde 1 felles møte høsten 2010 og skal ha 4 møter i 2011, hvor K5-programmet skal gjennomgås. Innholdet i møtene vil kommunene ha på omgang. Det vil variere om bare lederen i pilotkommunen deltar, eller om hele kommunens nettverksgruppe deltar.

29. - 30.11.2010

Universell utforming i reiseliv, stedsutvikling og friluftsliv/folkehelse

Scandic Hotell Hamar, Vangsveien 121

Per Christian Brunsvik Solveig Dale

1. Økonomi

Prosjektet har fått 400.000 fra MD, 100.000 fra hver av fylkeskommunene og 50.000 fra hver av fylkesmennene – dvs. kr. 700.000. Det skal dekke lønn og sosiale utgifter til 100% koordinatorstilling,

alle reiser i Hedmark og Oppland (lange avstander med behov for overnatting i noen tilfeller). Det skal dekke alle samlinger med MD og andre relevante kurs. Det dekker servering på møter i ressursgruppene. I tillegg har ca.kr. 37.000 blitt brukt til å dekke konferanse for kommunene i november, hvor det kom 110 deltagere. Det ble også arrangert "Avspark" i mars med ca. 80 deltagere.

Eksterne inntekter

Vi får kr. 70.000 fra Husbanken til konferansen, slik at deltagerne kunne komme 2 dager med overnatting uten å måtte belaste kommunenes budsjett i særlig grad. Vi har fått tilsagn til å bruke 20.000 fra IKT til nettside (teknisk assistanse). Vi fikk kr 5000 fra folkehelse til gjennomføring av konferansen.

Hedmark og Oppland fylkeskommune har bidratt med kr. 100.000 hver for å gi gratis kartlegging av 30 overnattingssteder. Kartleggingen blir foretatt i 2011.

2. Gevinstrealisering

Nytteverdien dette første året har først og fremst vært å bygge nettverk og overbevise ulike avdelinger internt, kommunene, private og reiselivsbransjen om at universell utforming som strategi er lønnsomt. Markedsføringen i ulike reiselivsfora, på gårdeiermøte, på konferanser og i andre sammenhenger eksternt har gitt resultater i form av flere prosjekt har blitt mer bevisst på at universell utforming blir implementert. I tillegg er det over 30 reiselivsbedrifter som har sagt seg villig til å bli kartlagt i forhold til universell utforming, og disse vil vi følge opp videre med råd og innspill på hvordan de kan bli enda bedre, og nå flere kundegrupper.

3. Endringer og tillegg

Prosjektkoordinator i Hedmark og Oppland er i 100 % stilling så det har gjort det lettere å håndtere uforutsette arbeidsoppgaver, og gjorde det dermed lettere å klare nye oppgaver i pilotfylkeprosjektet. Det var en interessant utfordring og en **overraskelse å se over hvor positiv interessen i kommunene var i forhold til å bli pilotkommuner**. Selv om beløpet fra Departementet var en engangs - sum, så ønsker kommunen å bruke tid og arbeid framover på å gjøre en innsats for å legge inn universell utforming som prinsipp. Det sier litt om hvor lite kommunene har å gå på økonomisk, for det medfører også ekstraarbeid for kommunen med både søknad, rapportering og økonomisk oversikt. Men alle som er med synes de har fått en god start, og de vil bruke midlene til nødvendig kompetanseheving.

Debatten om **overordnede målsettinger i forhold til fylkets prosjektplan** har gjort det noe vanskeligere å rapportere, i og med at våre mål ikke direkte samsvarer med de overordnede målene (spesielt i forhold til arbeidet med reiselivsområdet). Men prosjektbeskrivelsen ble godkjent før de overordnede målene var vedtatt. Fylkenes prosjektplan var politisk vedtatt, og vi følger opp de målene vi har satt. Prosjektkoordinator startet 1.mars 2010 og var ikke med på utarbeidelsen av selve prosjektbeskrivelsen, det var fint å komme "til dekket bord" samtidig som det tok litt tid å få eierforhold til planen og bakgrunnen for hele prosessen. Det har også tatt tid å gjøre seg kjent i 2 store og til dels ulike organisasjoner som Hedmark og Oppland fylke er.

Oppland (søkte) og (Finnmark-søkte ikke) var det eneste fylket som ikke fikk tildelt **BRA-midler** i 2011. Dette gjør det vanskelig å gjennomføre konkrete tiltak i 2011. Det blir da 1 år igjen av prosjektet (2012) og mye av arbeidet rundt "Transport"- måloppnåelse vil vanskeligliggjøres.

Dette med skulering av **K5-instruktører** i løpet av dette 1.året har også vært litt uklart – hvor mye ansvar skal pilotfylket ha og hvor mye skal instruktørene ha. Det har også vært uklart med hensyn til økonomien i K5-tilbudet, hvordan kan man bruke nettstedet uten instruktører osv. Når

prosjektlederne skal orientere og informere kommunene om dette burde de kanskje ha en grundig gjennomgang av kurset selv.

4. Prosjektfaglig evaluering

Prosjektkoordinator har vært stasjonert med kontoradresse i Oppland fylkeskommune i et kontorlandskap med personer med svært god kompetanse og bakgrunn i forhold til alle satsningsområdene i pilotfylket. Det er arealplanleggere, arkitekter, samfunnsplanleggere, folkehelseplanleggere, personer med miljøbakgrunn og fra samferdsel. Alle har svært bred og relevant kompetanse av høy kvalitet. I 2011 vil prosjektkoordinator sitte 1 dag i uken i Hedmark fylkeskommune, både for å komme nærmere samarbeidspartnerne her og for å få kjennskap til hvordan Hedmark fylkeskommune er bygget opp.

Her er tilsvarende fagkompetanse og dette gir et svært godt utgangspunkt for å oppnå gode resultater både på fylkesnivå og på kommunalt nivå.

5. Dokumentasjon

Prosjektkoordinator har samarbeidet Destinasjon Femund Engerdal. Merète Trangsrud har vært prosjektleder i DFE, hun og hennes prosjektgruppe har vært svært opptatt av å implementere universell utforming i sitt reiselivsprodukt. De initierte prosjektet og de har utarbeidet en omfattende rapport. Prosjektkoordinator skal delta delvis i en arbeidsgruppe i dette prosjektet i 2011. Legger ved artikkel fra lokalavis og program fra konferansen i november.